

BEREDSKABSPLAN OG HANDLEVEJLEDNING VED OVERGREB MOD BØRN OG UNGE

AUGUST 2023

Indhold

Indledning	3
Formål.....	4
Læsevejledning	5
Definition på fysisk og psykisk vold, seksuelle overgreb og digitale krænkelser	6
Tidlig opsporing.....	7
Bekymring, mistanke eller konkret viden	8
Tegn og signaler	9
Mulige tegn og reaktioner på vold	10
Mulige tegn og reaktioner på seksuelle overgreb.....	11
Mulige tegn og reaktioner på seksuelle overgreb (fortsat).....	12
Underretningspligten	13
Samtale med barnet eller den unge	14
Inddragelse af forældre ved underretning.....	15
Handlevejledning.....	16
Mistanke mod den ene eller begge forældre, stedforældre eller værge.....	16
Mistanke mod en voksen i eksempelvis barnets/den unges netværk	17
Mistanke mod et andet barn eller ung	18
Mistanke mod en ansat på eksempelvis en daginstitution eller skole	20
Forvaltningens opgaver ved modtagelse af underretning	21
Center Børn & Læring.....	21
Forvaltningens samarbejde med politiet	22
Pressen	22
Sikkerhed for medarbejderne	22
Opfølgning.....	23
Beredskabsplan ved vold og seksuelle overgreb på børn og unge	24
Nyttige adresser og telefonnumre	25

Indledning

Denne beredskabsplan og handlevejledning henvender sig til alle fagpersoner i Stevns Kommune, der har med børn og unge at gøre. Beredskabsplanen og handlevejledningen skal anvendes i de situationer, hvor fagpersoner får mistanke eller viden om, at børn og unge i alderen 0-18 år har været udsat for fysisk eller psykisk vold eller seksuelle overgreb.

Beredskabsplanen og handlevejledningen er udarbejdet med udgangspunkt i Lov om Social Service § 19, stk. 4:

"Kommunalbestyrelsen skal udarbejde et beredskab til forebyggelse, tidlig opsporing og behandling af sager om overgreb mod børn og unge. Beredskabet skal udformes skriftligt, vedtages af kommunalbestyrelsen og offentliggøres. Kommunalbestyrelsen skal revidere beredskabet løbende efter behov, dog med maksimalt 4 års interval".

Beredskabsplanen og handlevejledningen beskriver både de lovmæssige krav til handleprocedure ved mistanke og viden om overgreb samt giver anbefalinger til, hvorledes man kan arbejde med tidlig opsporing af vold og overgreb. Beredskabsplanen og handlevejledningen skal hjælpe med at holde fokus på barnet eller den unge i situationen og til at understøtte medarbejderne i at huske alle detaljer, når overgrebssager skal håndteres. Sagerne har ofte mange nuancer og er komplekse, og der er aldrig to sager, som er ens.

Beredskabsplanen og handlevejledningen skal sikre, at alle fagpersoner arbejder ud fra samme procedurer. Planen og vejledningen skal revideres minimum hver fjerde år. Denne udgave er fra august 2023 og skal således revideres senest medio 2027.

Formål

Formålet med beredskabsplanen og handlevejledningen er:

- at øge bevidstheden om handlemuligheder og handlepligt i forbindelse med viden eller mistanke om psykisk eller fysisk vold eller seksuelle overgreb på et barn eller en ung under 18 år
- at tilstræbe en hurtig, ensartet og professionel håndtering af sager, der vedrører overgreb
- at afklare definitioner og begreber
- at formidle viden om tegn og signaler på børns og unges mistrivsel; herunder om barnet eller den unge kan være udsat for vold eller seksuelle overgreb
- at skabe overblik over egne og andres roller og opgaver i det tværfaglige samarbejde omkring barnet eller den unge

Læsevejledning

Når der i dette dokument skrives om børn og unge, omhandler det hele aldersgruppen af 0-18-årige. Definitionen af overgreb i dette dokument omfatter hele spektret fra fysisk vold og psykisk vold til seksuelle overgreb. Den fysiske og psykiske vold vil nogle steder i dokumentet blive betegnet som fysiske eller psykiske overgreb, og der skelnes ikke mellem disse to definitioner.

Når der i dokumentet skrives om lederen, er det altid medarbejdernes nærmeste leder. I dokumentet står der flere steder information om forvaltningens opgaver. Forvaltningen dækker i disse tilfælde over forskellige enheder såsom Afdelingen for Udsatte Børn og Unge, staben i Center Børn & Læring m.fl.

For at øge læsbarheden og opmærksomheden er der foretaget markeringer med farver og skriftstørrelser med henblik på at fremme, hvad der er generelle oplysninger, og hvad der er henholdsvis medarbejdernes, ledelsens og forvaltningens opgaver.

Generelle oplysninger

Medarbejderens opgaver

Ledelsens opgaver

Forvaltningens opgaver

Beredskabsplanen er opbygget med en detaljeret indholdsfortegnelse, som kan være hjælpsom, når man skal finde relevant information i en given situation. Beredskabsplanen er således opbygget som et opslagsværk, og der kan forekomme gentagelser i materialet.

Definition på fysisk og psykisk vold, seksuelle overgreb og digitale krænkelser

For at kunne observere og reagere på viden eller mistanke om vold og seksuelle overgreb, er det vigtigt at definere, hvad der forstås ved dette.

Psykisk og fysisk vold

Vold er en handling eller trussel, der – uanset formålet – kan krænke en anden persons integritet, eller som skræmmer, smerter eller skader personen – uanset om personen er et barn eller en voksen. Volden kan have samme effekt på andre personer, der overværer eller overhører handlingen. Volden kan både være en bevidst handling eller en handling, der sker i affekt. Handlingen overskrider endvidere samfundets love og normer.

Uanset typen af vold, der begås mod et barn, så er der tale om, at barnet udsættes for en adfærd, som er ødelæggende for, eller forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet. Vold bringer barnets udvikling og sundhed i fare (Socialstyrelsen.dk, 2013).

Seksuelle overgreb

Seksuelle overgreb kan være med kropslig kontakt eller uden kropslig kontakt som f.eks. chat, blottelse, overværelse af seksuelle handlinger o. lign., hvor:

- den voksne udnytter barnets/den unges tillid
- Det seksuelle overgreb krænker barnets/den unges integritet
- Det er en handling, som barnet/den unge ikke kan forstå eller misforstår, og som barnet/den unge ikke er modent til at give samtykke til
- Det seksuelle overgreb er udtryk for den voksnes behov og på den voksnes betingelser eller et udtryk for børn og unge, der udsætter andre børn og unge for seksuelt grænseoverskridende adfærd
- Det er en handling, som overskrider samfundets lovgivning og den almindelig moral

Digitale krænkelser

Digitale krænkelser betyder helt konkret "krænkelser, der sker på internettet". Krænkelser, hvor en person (både børn, unge og voksne) føler sig krænket af andre personer på nettet (Børns vilkår). Digitale krænkelser sidestilles med psykiske og fysiske overgreb og er eksempelvis handlinger, hvor:

- nøgenbilleder, video eller billeder af seksuel karakter bliver delt eller offentliggjort uden samtykke fra den afbildede person
- Grooming, hvor børn og unge lokkes til at distribuere intime billeder af sig selv

Tidlig opsporing

Tidlig opsporing af vold og seksuelle overgreb er afgørende i arbejdet med børn og unge. Det er i den forbindelse vigtigt, at fagpersoner har kendskab til, hvilke tegn og signaler barnet eller den unge kan udvise, hvis det udsættes for overgreb, således de stoppes så tidligt som muligt, og hjælp og behandling til barnet eller den unge kan iværksættes.

Der er mange tabuer forbundet med vold og seksuelle overgreb. Det er derfor afgørende, at den enkelte arbejdsplads, som arbejder med børn og unge, skaber en kultur, hvor det er muligt at tale om tegn og signaler på vold og overgreb. Det kan være vanskeligt at handle på en mistanke om overgreb, fordi symptomer og signaler ikke altid er entydige.

Ved at have en opmærksomhed og åbenhed og jævnligt drøfte emnet på arbejdspladsen er der større chance for, at der reageres og handles og særlig handles korrekt, når en mulig sag dukker op. Det er vigtigt at få opbygget viden og kendskab til uhensigtsmæssig og grænseoverskridende adfærd samt bekymrende samværsformer og få en fælles forståelse af, hvornår man som fagperson skal være bekymret for et barn eller en ung. Nogle af de spørgsmål, der kan stilles for at sætte en refleksion i gang på arbejdspladsen, er eksempelvis:

- Har vi den fornødne viden om børn og unges seksualitet og seksuelle adfærd?
- Hvad er normalt, og hvad er normerne for børn og unges sprog og omgangsformer?
- Er det i orden, at forældre taler grimt og nedsættende til og om deres børn, eller taler hårdt til barnet eller den unge i en opkørt situation?
- Hvordan taler og omgås vi med børnene og de unge?
- Hvornår er børns og unges interesser for hinanden naturlige, og hvornår bliver de grænseoverskridende?
- Hvornår er et større barns fysiske interesse for et mindre barn naturligt og i orden?
- Hvornår er man som fagpersoner alene med børn/unge, og hvordan er man det?
- Hvordan takler jeg en "mavefornemmelse", og hvornår skal vi bekymre os?
- Hvordan reagerer og handler man selv, hvis man får mistanke om et overgreb?
- Hvordan introduceres nye medarbejdere til arbejdspladsens værdier og normer, og hvordan sikrer vi, at alle har kendskab til de fælles spilleregler?

Bekymring, mistanke eller konkret viden

Tegn på vold og seksuelle overgreb kan komme til udtryk på mange forskellige måder, og at tvivle i disse sager er et fagligt vilkår. Derfor er det vigtigt at have klare og præcise retningslinjer for, hvordan man skal agere, når situationen opstår. Det er ikke et udtryk for manglende faglighed at være i tvivl, men det er det, hvis man ikke handler på tvivlen og eksempelvis drøfter den med sin nærmeste leder samt gerne med en socialrådgiver og distriktsteamet.

Viden om vold og seksuelle overgreb kan inddeles i tre forskellige niveauer, som er bekymring, mistanke eller konkret viden. På alle niveauer bør man drøfte sagen med sin nærmeste leder og eventuelt hente sparring ved henvendelse til centerleder eller konsulenter i Center Børn & Læring.

Bekymring

er en diffus oplevelse af, at der er noget galt med et barn eller dets familie. Her er ikke tale om, at man har konkret viden om en handling begået af en bestemt person, men mere en fornemmelse af, at noget er galt.

Mistanke

forstås som mere end blot en bekymring. Mistanken kan f.eks. formuleres på baggrund af observationer af barnet eller den unge, barnets eller den unges eget udsagn om hændelser, der har fundet sted, eller oplysninger, man har fået på anden vis.

Konkret viden

er, når et barn eller en ung har været udsat for en konkret handling, hvor overgreb er begået af en eller flere personer. Denne information kan komme fra barnet/den unge selv, fra vidner eller fra krænkeren selv.

Uanset om der er tale om en bekymring, mistanke eller konkret viden, er det vigtigt, at det drøftes med nærmeste leder. Barnets eller den unges tegn, signaler og eventuelle ændrede væremåde skal sammenholdes med den viden, man som fagperson har om det konkrete barn/den unge og dennes familie. Det er derudover vigtigt at forholde sig til barnets/den unges alder, modenhed, trivsel og udvikling og livsvilkår. Derudover skal der også være en opmærksomhed på, hvad barnet/den unge konkret har givet udtryk for og hvordan, samt hvornår det er sket og i hvilken situation.

Tegn og signaler

Medarbejdere og ledere skal være opmærksomme på symptomer og signaler på overgreb. Det er vigtigt at forholde sig analyserende til sådanne signaler og se dem i et helhedsperspektiv.

Hvis barnet eller den unge udviser et eller flere signaler eller symptomer, betyder det ikke nødvendigvis, at vedkommende er udsat for overgreb. Som medarbejder er det meget vigtigt at holde øje og vurdere antallet, hyppigheden og varigheden af signalerne og være opmærksom på alle ændringer i et barns/en ungs og børne- eller ungegruppens adfærd.

Der kan være stor forskel på de signaler, som børn og unge, der er udsat for overgreb, udviser. Tegnene og signalerne er sjældent entydige, og derfor er der grund til særlig opmærksomhed og bevågenhed, når et barn eller en ung ændrer adfærd. Manglende trivsel og ændret adfærd kan også være udtryk for, at barnet eller den unge er udsat for andre former for omsorgssvigt.

På de efterfølgende sider beskrives i oversigtsform en række forskellige mulige tegn og signaler på, at et barn eller en ung har været udsat for overgreb. Det er vigtigt at understrege, at oversigterne ikke er udtømmende. Oversigterne er opdelt således:

Mulige tegn og reaktioner – vold

- Fysiske tegn
- Psykiske tegn
- Sociale og adfærdsmæssige tegn

Mulige tegn og reaktioner – seksuelle overgreb

- Fysiske tegn
- Psykiske tegn
- Sociale og adfærdsmæssige tegn

Derudover er oversigterne opdelt i forhold til aldersgrupper

- Småbørn
- Mellemstore børn
- Teenagere

Mulige tegn og reaktioner på vold

FYSISKE TEGN

Alle aldersgrupper

- Mærker eller slag
- Brandmærker
- Sår på kroppen
- Mærker efter kvælningsforsøg
- Brud på arme og ben, kraveben eller andre knogler
- Hyppige skadestuebesøg
- Hyppige klager over smerter uden synlig grund
- Vanskeligheder med kropslig kontakt og berøring
- Søvnvanskeligheder

PSYKISKE TEGN

Alle aldersgrupper

- Tristhed
- Indadvendthed
- Ensomhedsfølelse
- Føler sig anderledes
- Isolation
- Utryk tilknytning
- Mistillid til voksne
- Lav selvfølelse
- Hjelpe- og magtesløshed
- Skyld- og skamfølelse
- Begyndende depression
- Manglende identitetsfølelse
- Svært ved at løsrive sig fra forældre eller løsriver sig for hurtigt

SOCIALE OG ADFÆRDSMÆSSIGE TEGN

Alle aldersgrupper

- Koncentrationsvanskeligheder ift. leg og samvær med andre
- Leg med f.eks. dukker, hvor vold illustreres
- Vanskeligheder med impuls kontrol
- Indlæringsvanskeligheder
- Tab af kompetencer
- Udadreagerende og aggressiv adfærd
- Følelse af frustration og vrede
- Hyperaktivitet eller hypersensitivitet
- Angst
- Selvdestruktiv og selvskadende adfærd
- Udvikling af beskyttelsesstrategier for at undgå vold eller afsløring heraf
- Overtilpassethed
- Vanskeligheder med at regulere følelser

Mulige tegn og reaktioner på seksuelle overgreb

FYSISKE TEGN

Småbørn

- Have svært ved at gå eller sidde
- Mave- og fordøjelsessværligheder
- Klager over utilpashed
- Stoppe objekter op i skede- og endetarmsåbning
- Ufrivillig vandladning eller afføring
- Revner og sår ved munden
- Synkebesvær og ubehag ift. bestemte fødevarer
- Usædvanlig kropslugt
- Følger ikke normal vækstkurve
- Rødmen, irritation og smerte omkring kønsorganer og endetarmsåbning
- Blærebetændelse
- Blødning fra kønsorganer og endetarmsåbning

Mellemstore børn

Samme fysiske tegn og symptomer som småbørn og derudover:

- Klage over smerter i underlivet, hovedpine, mavepine mm.
- Have vanskeligheder med kropslig kontakt og berøring
- Have mangelfuld eller overdreven personlig hygiejne

Teenagere

Samme fysiske tegn og symptomer som småbørn og mellemstore børn og derudover:

- Have tidlig seksuel aktivitet og graviditet
- Forsøge at skjule fysisk udvikling

PSYKISKE TEGN

Småbørn

- Humørsvingninger
- Tristhed og angst
- Angst
- Uforklarlig gråd og skrigeture
- Mareridt og bange for at falde i søvn
- Udvide ligegyldighed og robotlignende adfærd
- Ensomhedsfølelse
- Isolation
- Reagerer ikke på opfordring på kontakt og trækker sig ind i sig selv
- Mistillid til voksne
- Utryk tilknytning
- Ukritisk i kontakten til andre

Mellemstore børn

Samme psykiske tegn og symptomer som småbørn og derudover:

- Have skyldfølelse og lav selvfølelse
- Virke magtesløs og apatisk
- Være indadvendt og deprimeret

Teenagere

Samme psykiske tegn og symptomer som småbørn og mellemstore børn og derudover:

- Være forvirret om kønsidentitet
- Have øget skyld og skamfølelse

Mulige tegn og reaktioner på seksuelle overgreb (fortsat)

SOCIALE OG ADFÆRDSMÆSSIGE TEGN

Småbørn

- Ændring i adfærd
- Seksualiseret adfærd
- Usædvanlig interesse i og viden om seksualitet udover alders- og udviklingsmæssigt niveau
- Koncentrationsvanskeligheder ved eks. leg og samvær med andre
- Leg med dukker, hvor seksuelle overgreb illustreres
- Regredierende adfærd og babysprog
- Udadreagerende og aggressiv adfærd
- Hyperaktivitet
- Frustration og vrede
- Frygt for og modvilje mod bestemte personer eller steder
- Umotiveret gråd
- Tavshed
- Påførelse af selvforskyldt smerte ved eks. at banke hovedet ind i ting, trække i hår, slå mm.

Mellemstore børn

Samme tegn og symptomer som småbørn og derudover:

- Indlæringsvanskeligheder og manglende koncentration
- Påfaldende påklædning og seksualiserende adfærd
- Manglende blufærdighed eller overdreven blufærdighed ift. egen krop og i relation til omgivelserne
- Begyndende selvdestruktiv adfærd
- Tab af kompetencer
- Begyndende udvikling af beskyttelsesstrategier for at undgå seksuelle overgreb eller afsløring heraf
- Mobning
- Begyndende selvmordstanker
- Forlader lokalet, når der kommer en mand/kvinde ind
- Fravær

Teenagere

Samme tegn og symptomer som småbørn og mellemstore børn og derudover:

- Selvskadende adfærd
- Spiseforstyrrelser
- Alkohol- og stofmisbrug
- Udvide en modenhed, der ikke er alderssvarende
- Være hemmeligheds- og skamfuld

Underretningspligten

Alle borgere har i henhold til servicelovens § 154 pligt til at underrette kommunen, hvis de møder børn og unge, som er udsat for omsorgssvigt eller overgreb.

Underretningspligten, Servicelovens § 154

”Den, der får kendskab til, at et barn eller en ung under 18 år fra forældres eller andre opdrageres side udsættes for vanrøgt eller nedværdigende behandling, eller lever under forhold, der bringer dets sundhed eller udvikling i fare, har pligt til at underrette kommunen.”

Fagpersoner er i henhold til servicelovens § 153 underlagt en skærpet underretningspligt, som går forud for tavshedspligten.

Den skærpede underretningspligt, Servicelovens § 153

”Personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv, skal underrette kommunalbestyrelsen, hvis de under udøvelsen af tjenesten eller hvervet får kendskab til eller grund til at antage,

1. at et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte,
2. at et barn umiddelbart efter fødslen kan få behov for særlig støtte på grund af vordende forældres forhold,
3. at et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte på grund af barnets eller den unges ulovlige skolefravær eller undladelse af at opfylde undervisningspligten, eller
4. at et barn eller en ung under 18 år har været udsat for overgreb.”

Den skærpede underretningspligt gør sig også gældende, selvom Afdelingen for Udsatte Børn og Unge allerede er involveret i et samarbejde omkring en bekymring for et konkret barn eller en ung. Derudover skal man være opmærksom på, at man også er underlagt en personlig underretningspligt. Denne er nærmere beskrevet nedenfor.

Den personlige underretningspligt

Underretningspligten er personlig. Det betyder, at man på trods af en eventuel uenighed med sin leder om, hvorvidt der skal underrettes, fortsat har pligt til at underrette ved bekymring for et barn eller en ungs trivsel og udvikling. Underretningspligten er først opfyldt, når underretningen er foretaget.

Det er således ikke tilstrækkeligt at dele sin bekymring med sin leder. Man skal også sikre sig, at der handles på den. I mange situationer kan der indgås aftale med lederen om, at lederen sørger for at lave underretningen.

Hvis man som fagperson har en bekymring, mistanke eller konkret viden om, at der er begået vold eller overgreb på et barn eller en ung, kan det være formålstjenstligt at nedskrive, hvilke konkrete tegn, observationer og hændelser, der ligger til grund for bekymringen eller mistanken. Disse kan anvendes i forbindelse med udarbejdelse af en underretning. Det er vigtigt, at de beskrives så konkret som muligt, og at der ikke tolkes på dem. Der kan tages udgangspunkt i følgende støttepunkter:

- Dato og klokkeslæt
- Hvad observerede eller hørte du?
- Hvor skete det, og hvem var til stede?
- Hvilke handlinger foretog du undervejs og efter?
- Dato og klokkeslæt for kontakt til eks. leder, forældre m.fl.

På Stevns Kommunes hjemmeside kan man læse mere om underretninger, hvad en underretning skal indeholde, og hvorledes underretninger behandles: <https://stevns.dk/service-and-selvbetjening/familie-and-pasning/jeg-er-bekymret-for-et-barn-eller-en-ung>

Samtale med barnet eller den unge

I situationer, hvor der er bekymring for eller mistanke eller viden om overgreb på børn eller unge, opstår der ofte tvivl omkring, hvorvidt man som fagperson må tale med barnet eller den unge. I den forbindelse er det vigtigt, at man følger nedenstående vejledning.

Samtale med barnet eller den unge

- Man må ikke afhøre barnet eller den unge, da det er politiets opgave
- Man må gerne lytte til barnet eller den unge og stille forståelsesmæssige og uddybende spørgsmål. Informationerne herfra kan være vigtige, hvis der skal udarbejdes en underretning eller foretages en politianmeldelse
- Stol på barnet/den unge og vær empatisk
- Gentag barnets eller den unges egne ord og lad være med at fortolke
- Stil ikke detaljerede spørgsmål om hændelsen, omfang, tidspunkt mv.

Inddragelse af forældre ved underretning

I Stevns Kommune vægtes forældresamarbejdet højt, og forældrene skal som udgangspunkt altid orienteres og inddrages. Hvis der er tale om overgrebssager, hvor mistanken er rettet mod en eller begge forældre, er der dog nogle særlige forhold, man skal være opmærksom på jf. nedenstående.

Hvis du har viden eller mistanke om overgreb mod et barn eller en ung, som retter sig mod en eller begge forældre eller en anden person med forældrelignende forhold til barnet/den unge, må forældrene **ikke** orienteres, idet sådanne overgreb er omfattet af strafferetslige bestemmelser.

I langt de fleste sager om overgreb sker kontakten til barnet eller den unge og forældre enten direkte fra politiet eller fra de sociale myndigheder. Det er vigtigt, at dette overholdes både af hensyn til sagens efterforskning og af hensyn til barnets/den unges beskyttelse. Hensynet til sagens efterforskning kan dreje sig om sikring af bevismateriale og eventuel afhøring af barnet/den unge. I disse sager koordinerer og varetager politiet og de sociale myndigheder orienteringen af forældrene.

Hvis man som fagperson eller leder er i tvivl om, hvorledes man skal forholde sig i denne type sager, og herunder om man må orientere og inddrage forældre, kan man søge sparring i Afdelingen for Udsatte Børn og Unge, som kan vejlede og rådgive.

Handlevejledning

I sager, hvor der er bekymring, mistanke eller konkret viden om overgreb mod børn og unge, er det vigtigt, at der er klare instrukser om, hvorledes der skal handles. Det gør sig både gældende i forhold til de børn og unge, som er udsat for overgreb, deres forældre og for de personer, som kan være under mistanke.

I den følgende handleplan beskrives de konkrete trin og handlinger, der skal overvejes og iværksættes, hvis mistanken retter sig mod følgende personer:

- Barnets/den unges ene eller begge forældre, stedforældre eller værge
- En voksen i eksempelvis barnets/den unges netværk
- En ansat på eksempelvis en daginstitution eller skole
- Et andet barn eller ung

Handlevejledningen er opdelt således, at den beskriver medarbejderens og lederens opgave ved opstået mistanke. Efterfølgende er der en beskrivelse af, hvad øvrige enheder i kommunen gør, når en underretning modtages. Bagerst i handlevejledningen findes en oversigt, som giver et hurtigt overblik over, hvad der konkret skal gøres ved mistanke mm. Oversigten kan med fordel printes, hænges op i personalerum og på kontorer, så den er hurtig tilgængelig.

Mistanke mod den ene eller begge forældre, stedforældre eller værge

Medarbejderens opgaver

- Tal ikke med forældre, stedforældre eller værge om mistanken, såfremt den retter sig mod dem
- Gå til din nærmeste leder og orienter om mistanken eller den konkrete viden
- Vær opmærksom på barnet/den unge, lyt til det, læg ikke ord i munden på det og undgå at udspørge det om hændelsen og detaljerne
- Observer og nedskriv hvilke tegn, signaler eller hændelser, der ligger til grund for mistanken. Undgå at tolke på beskrivelserne
- Hvis mistanken rejses af en pårørende eller andre, skal du nedskrive vedkommendes beskrivelse af den konkrete mistanke og undlad også her at tolke på oplysningerne
- Vær opmærksom på den personlige underretningspligt
- Tal ikke om din mistanke eller viden med nogen, der ikke er involveret i sagen

Ledelsens opgaver

- Tal ikke med forældre, stedforældre eller værge om mistanken, såfremt den retter sig mod dem
- Vurder oplysningerne fra medarbejderen; herunder om karakteren af oplysningerne umiddelbart giver anledning til underretning
- Hvis du er i tvivl, kan du kontakte Afdelingen for Udsatte Børn og Unge og forelægge dem sagen i anonym form mhp. sparring og hjælp
- Som leder har du ansvaret for behandling af mistanken; herunder ansvar for at sende en underretning til Afdelingen for Udsatte Børn og Unge
- Har du konkret viden om et overgreb, skal du straks sende en underretning til Afdelingen for Udsatte Børn og Familie og evt. tage telefonisk kontakt til afdelingen
- Orienter medarbejderen om, hvorvidt oplysningerne har ført til underretning. Hvis dette ikke er tilfældet, skal du rådgive medarbejderen om, at vedkommende fortsat kan anvende sin personlige underretningspligt

Mistanke mod en voksen i eksempelvis barnets/den unges netværk

Medarbejderens opgaver

- Gå til din nærmeste leder og orienter om mistanken eller den konkrete viden
- Vær opmærksom på barnet/den unge, lyt til det, læg ikke ord i munden på det og undgå at udspørge det om hændelsen og detaljerne
- Observer og nedskriv hvilke tegn, signaler eller hændelser, der ligger til grund for mistanken. Undgå at tolke på beskrivelserne
- Hvis mistanken rejses af en pårørende eller andre, skal du nedskrive vedkommendes beskrivelse af den konkrete mistanke og undlad også her at tolke på oplysningerne
- Vær opmærksom på den personlige underretningspligt
- Tal ikke om din mistanke eller viden med nogen, der ikke er involveret i sagen

Ledelsens opgaver

- Som leder har du ansvaret for behandling af mistanken; herunder ansvar for at sende en underretning til Afdelingen for Udsatte Børn og Unge
- Vurder oplysningerne fra medarbejderen; herunder om karakteren af oplysningerne umiddelbart giver anledning til underretning
- Hvis du er i tvivl, kan du kontakte Afdelingen for Udsatte Børn og Unge og forelægge dem sagen i anonym form mhp. sparring og hjælp
- Involver og orienter forældrene inden fremsendelse af underretning
- Har du konkret viden om et overgreb, skal du straks sende en underretning til Afdelingen for Udsatte Børn og Familie og evt. tage telefonisk kontakt til afdelingen
- Orienter medarbejderen om, hvorvidt oplysningerne har ført til underretning. Hvis dette ikke er tilfældet, skal du rådgive medarbejderen om, at vedkommende fortsat kan anvende sin personlige underretningspligt

Mistanke mod et andet barn eller ung

Børn og unge kan også begå overgreb og udsætte et andet barn/en ung for grænseoverskridende adfærd enten i form af et egentligt voldeligt eller seksuelt overgreb eller en påfaldende aggressiv eller seksualiserende adfærd.

Et barn eller en ung under 15 år, som har begået et overgreb, kan ikke retsforfølges, men der vil blive iværksat andre foranstaltninger i forhold til barnet/den unge. Det er vigtigt at være opmærksom på, at overgrebene kan have samme karakter og konsekvenser for det barn/den unge, der udsættes for overgrebene. Derfor bør der handles ligeså alvorligt på disse overgreb, som overgreb, der kan føre til straf. Det er dog altid vigtigt at vurdere, om en seksuel handling mellem børn eller unge har været en eksperimenterende leg eller et overgreb.

Vær opmærksom på følgende:

- Modenhed og aldersforskellen mellem børnene/de unge
- Er der tale om gensidig nysgerrighed og fælles eksperimentering?
- Er aktiviteten nogenlunde alderssvarende?
- Er der brugt magt og trusler i forbindelse med hændelsen?
- Virker et af børnene eller de unge uvillig eller kuet?

Hvis en fagperson har mistanke eller viden om overgreb på et barn eller en ung, som er begået af et andet barn eller en ung, skal nedenstående overvejes og iværksættes.

Medarbejderens opgaver

- Har du selv overrasket børnene i situationen, kan du på en neutral måde spørge dem om, hvad det er de laver/leger, og hvor de eventuelt har set eller kender denne leg fra?
- Lyt til dem og undgå at afhøre dem
- Drøft og afklar eventuel mistanke og viden med en kollega, som også kender barnet eller begge børnene
- Orienter din nærmeste leder om, hvad du har set, hørt og/eller gjort i den konkrete situation
- Nedskriv hvilke tegn, signaler eller hændelser, der ligger til grund for mistanken. Undgå at tolke på beskrivelserne
- Hvis du har fået din mistanke eller viden af andre, skal du nedskrive vedkommendes beskrivelse så konkret som muligt og undlad at tolke på disse oplysninger
- Vis i den efterfølgende periode interesse og omsorg for begge børn (et barn, som har begået overgreb på et andet barn, har også brug for støtte)
- Tal ikke om din mistanke eller viden med nogen, der ikke er involveret i sagen

Ledelsens opgaver

- Vurder oplysningerne fra medarbejderen; herunder om karakteren af oplysningerne tyder mere på en eksperimenterende leg end på et overgreb
- Hvis du er i tvivl om ovenstående, kan du kontakte Afdelingen for Udsatte Børn og Unge og forelægge dem sagen i anonym form mhp. sparring og hjælp
- Planlæg og koordiner med din nærmeste overordnede, hvornår og hvordan forældrene skal orienteres og inddrages
- Hvis det er afklaret, at det drejer sig om en bekymrende voldelig eller seksuel handling, skal du eventuelt sammen med medarbejderen allerede samme dag indkalde og/eller orientere begge børns forældre om hændelsen
- Ved samtalen med forældre skal du orientere om, at der indsendes en underretning til Afdelingen for Udsatte Børn og Unge på hvert af børnene/de unge, så de kan få den relevante hjælp og støtte
- Støt medarbejdergruppen i at kunne rumme "sagen"
- Tag hånd om den pædagogiske indsats i forhold til de involverede børn

Mistanke mod en ansat på eksempelvis en daginstitution eller skole

Medarbejderens opgaver

- Observer og nedskriv hvilke tegn, signaler eller hændelser, der ligger til grund for mistanken. Undgå at tolke på beskrivelserne
- Vær opmærksom på barnet/den unge, lyt til det, læg ikke ord i munden på det og undgå at udsperge det om hændelsen og detaljerne
- Hvis mistanken rejses af forældre eller andre, skal du anmode dem om at nedskrive deres observationer og samtaler med barnet
- Din nærmeste leder underrettes straks. Hvis mistanken retter sig mod din leder, skal du kontakte din leders overordnede, som har ansvaret for at håndtere din henvendelse
- Tal ikke om din mistanke eller viden med nogen, der ikke er involveret i sagen

Ledelsens opgaver

- Vurder oplysningerne; herunder karakteren af oplysningerne
- Kontakt din overordnede leder og vurder, hvorledes I skal forholde jer til den ansatte, som er under mistanke, inddrag HR og vurder grundlaget for en politianmeldelse
- Inddrag og orienter forældre til barnet/den unge
- Som leder har du ansvaret for behandling af mistanken; herunder ansvar for at sende en underretning til Afdelingen for Udsatte Børn og Unge
- Planlæg og koordiner med din overordnede, hvordan øvrige ansatte og forældregruppen orienteres
- Støt medarbejdergruppen i at kunne rumme "sagen"
- Tag hånd om den pædagogiske indsats i forhold til de involverede børn

Forvaltningens opgaver ved modtagelse af underretning

I dette afsnit beskrives forvaltningens opgaver i forlængelse af, at underretningen er afsendt. Der følger bl.a. beskrivelser af, hvem der håndterer underretningerne, pressen og samarbejdet med politiet, og hvordan medarbejdernes sikkerhed varetages.

Center Børn & Læring

Når underretningen er modtaget, vil Afdelingen for Udsatte Børn og Unge indenfor 6 arbejdsdage fremsende en kvittering for modtagelse af underretningen til underretter.

Underretninger skal screenes indenfor 24 timer efter modtagelse, og er der tale om underretning om overgreb, vurderes de løbende mhp. at vurdere barnets/den unges sikkerhed og evt. behov for akutte foranstaltninger. Afdelingen for Udsatte Børn og Unge håndterer underretningerne og vurderer også sammen med centerchef for Børn & Læring, om der skal ske politianmeldelse og henvendelse til Børnehus Sjælland. Afdelingen gennemfører også en lovpligtig børnesamtale.

Det vurderes evt. i samarbejde med politiet og Børnehus Region Sjælland, om der skal foretages yderligere sikkerhedsmæssige foranstaltninger for at sikre barnet/den unge mod yderligere overgreb, ligesom det vurderes, om familien har behov for særlig støtte.

Hvis Afdelingen for Udsatte Børn og Unge vurderer, at der er behov for særlig støtte i forhold til barnet/den unge eller familien, udarbejdes en børnefaglig undersøgelse (§ 50-undersøgelse), hvor der indhentes alle relevante oplysninger fra skoler, institutioner mv.

I forbindelse med en politianmeldelse koordineres informationen til forældrene med politiet. Hvis sagen ikke skal politianmeldes, sikrer relevante ledere og evt. medarbejdere i Center Børn & Læring, at forældrene orienteres om underretningen.

Den leder eller medarbejder, der har udarbejdet en underretning, er ikke part i sagen, men skal via Afdelingen for Udsatte Børn og Unge have en orientering om, hvorvidt underretningen har givet anledning til iværksættelse af undersøgelser eller foranstaltninger i forhold til barnet/den unge.

Forvaltningens samarbejde med politiet

Hvis mistanke eller viden om et overgreb er af en art, så politiet inddrages, er det deres rolle at vurdere, om der er sket et strafbart forhold, og om der er en begrundet mistanke om et strafbart forhold, som betyder, at der skal rejses en sigtelse.

Derudover vurderer politiet, om der skal foretages en retsmedicinsk undersøgelse med henblik på mulig sporsikring til brug for en evt. retssag. Herefter er det anklagemyndigheden, som træffer afgørelse, om der skal rejses tiltale.

Pressen

Alle henvendelser fra pressen i sager om overgreb på børn og unge håndteres af Centerchefen for Børn & Læring i samarbejde med politiet.

Sikkerhed for medarbejderne

I sager, hvor der har været overgreb mod børn eller unge, kan der i sagsgangen opstå situationer, hvor de professionelle i konfrontation med den mistænkte krænker kan blive udsat for vold eller trusler. Derfor er det vigtigt, at der i beredskabet er fokus på medarbejdernes sikkerhed.

Den nærmeste leder er den, der sammen med medarbejderen vurderer, hvad det er for en form for hjælp, der evt. er behov for, og om den kan gives indenfor centrets egne rammer.

Stevns Kommune har indgået en aftale, hvor der er mulighed for at modtage professionel hjælp fra et rådgivningsteam bestående af blandt andet psykologer.

Det er lederen, der evt. kontakter HR på tlf. 51 16 81 87 eller 20 59 78 26, hvorefter HR kan formidle kontakten mellem psykolog og medarbejder. En medarbejder kan henvende sig direkte til HR med henblik på formidling af professionel hjælp i situationer, hvor det ikke er muligt, at kontakten sker gennem lederen.

Opfølgning

Efter en sag omkring overgreb på børn og unge, er det vigtigt med en opfølgning, så alle parter; ikke mindst barnet/den unge, kommer videre på en ordentlig måde.

Når det er muligt, er det altid en god måde at afslutte en sag på, at indkalde de involverede parter til et opfølgningsmøde, hvor forældre, pædagoger/lærer og socialrådgiveren drøfter forløbet. Det er socialrådgiveren på sagen, der er tovholder.

Derudover er det vigtigt, at den læring, der ligger i forløbet, bliver indsamlet og viderebragt til gavn for fremtidige sager.

Beredskabsplan ved vold og seksuelle overgreb på børn og unge

Nedenstående oversigt viser, hvad man som medarbejder og leder skal gøre, hvis man har bekymring, mistanke eller viden om overgreb mod et barn eller en ung under 18 år.

Nyttige adresser og telefonnumre

Underretning via e-mail til Afdelingen for Udsatte Børn og Unge (UBU):

underretning@stevns.dk

Kontaktgruppe vedr. vold og seksuelle overgreb på børn			
Christian Sørensen	Centerchef for Børn & Læring	chrisoer@stevns.dk	23 37 20 25
Vakant	Afdelingsleder i UBU		
Susanne Snej	Leder af PPR/familiehus	Susasnej@stevns.dk	21 20 03 61

Rådgivning og viden

Børnehuset Regionen Sjælland:

[Børnehus Sjælland \(boernehus-sjaelland.dk\)](http://boernehus-sjaelland.dk)

Tlf. 55 88 33 80

Center for socialpædiatri, Herlev hospital:

Center for Socialpædiatri, Børn og Unge, Herlev Hospital

Tlf. 21 79 29 41

SISO: Viden for professionelle om børn og seksuelle krænkelser

www.socialstyrelsen.dk/born/overgreb/siso